

Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876 do l. 1906.

Zbral in priredil Štefan Lapajne, c. kr. okrajni glavar v p.

· XXIII. Železniške razmere.

151. Avtonomna oblastva niso upravičena, železniški upravi ukazati napravo vodovoda na železniškem svetu v varstvo proti požaru. (O. 18. januarja 1894 št. 261. Z XVIII./I št. 7661.)

Občina K. je ravnateljstvu severno-zapadne železnice ukazala napravo vodovoda na železniškem svetu v R. in K.

Deželni odbor v P. je ta ukaz potrdil.

Ravnateljstvo železnice je vložilo pritožbo na upravno sodišče, v kateri je izvajalo, da avtonomna oblastva niso pristojna, take ukaze izdajati, kajti v zmislu §-ov 10 in 127 stavbenega reda za Češko in §-a 19 naredbe trgovinskega ministrstva z dne 25. jan. 1879 št. 19 d. z. ne smejo železniška podjetja izvršiti stavb brez dovoljenja trgovinskega ministrstva in je torej edino le-to pristojno odrediti stavbe na železniškem svetu.

Avtonomna oblastva pa so utemeljevala svoj ukrep s tem, da so po določitih občinskega stavbenega reda, kakor tudi s stališča požarne policije le-ta oblastva pristojna, in da je ukrep utemeljen na podlagi komisijskega ogleda glede varnosti proti požaru.

Upravno sodišče je odloke avtonomnih oblastev iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Iz določb §-ov 41, 127 odstavek 2 in 3 stavbenega reda za Češko je razvideti, da so glede stavb na železniškem svetu merodavne posebne določbe in da so avtonomna oblastva pristojna le za določitev stavbene črte in nivoa ter za stavbeno policijo.

Ker so pa z ozirom na § 19 naredbe trgovinskega ministrstva stavbe na železniškem svetu dovoljene le s privoljenjem trgovinskega ministrstva, je izvajati, da le-temu oblastvu pristojna pravica, železniški upravi take stavbe ukazati.

Ta zaključek je tudi zaradi tega dosleden, ker bi bila kompetenčna meja nasprotujoča in bi dajala povod k kompetenčnim sporom, česar zakonodavec gotovo ni nameraval.

A tudi iz stavbenega reda o stavbeni policiji, iz določb zakona z dne 25. maja 1876 št. 45 dež. zak. (za Češko), ni moči izvajati, da so ta oblastva upravičena strankam ukazati napravo novih stavb in naprav; kajti § 119 stavbenega reda daje oblastim le pravico nadzorstva o stavbenem stanju poslopij in pravico, zahtevati odstranitev stavbenih hib na obstoječih poslopijih. Zakon z dne 25. maja 1876 dovoljuje požarni policiji vse ukreniti, da se prepreči nevarnost požara, da se odstranijo za ogenj nevarne snovi, da se pripravi ognjegasno orodje. A iz vseh teh določb se ne da izvajati pravica, gospodarju ukazati napravo vodovoda.

XXIV. Raznovrstno.

152. Samo v pravem uboštvu živeči sorodniki po duhovniku, ki umre brez poslednje volje, imajo tudi pravico do ubožne tretjine. (O. 15. marca 1882, št. 450. Z VI. št. 1341.)

Praviloma imajo ubožni zavodi in sorodniki po duhovniku, ki brez poslednje volje umre, enako pravico vsak do tretjine zapuščine (dvorni dekret 27. nov. 1807 št. 828). Ukaz dvornega dekreta z dne 6. feb. 1792 št. 259 zb. just. zak., po katerem se sme prisoditi tudi ubožna tretjina sorodnikom, ako so revni, je le izjema od pravila.

Sestri L. P. in A. S. umrlega župnika P. sta zahtevali tudi ubožno tretjino; a glede prve je bilo dognano, da ima 37 oral posestva in da »ni premožna«, glede druge, da ima pokojnino kot vdova c. kr. davkarja ter da živi »v neugodnih gmotnih razmerah«.

Upravno sodišče je torej zavrglo pritožbo navedenih, ker je v odloku ministrstvo notranjih stvari praviloma izreklo, »da ju ni prištevati k sorodnikom, v pravem uboštvu živečim« (dvorni dekret z dne 16. sept. 1824 št. 3040) in torej ni vpoštevati izjeme, katero navaja dvorni dekret z dne 6. feb. 1792 št. 259.

153. Politična oblastva so upravičena preklicati ubožni list, ako se kasneje prepričajo, da so

bili pogoji, pod katerimi se je ubožni list izdal, neresnični. (O. 29. marca 1884 št. 669. Z VIII. št. 2074.)

Politična oblastva so preklicala ubožni list, ki se je izdal mladoletnemu A. E. zaradi tega, ker so poznejšnje poizvedbe dokazale, da je A. E. sin imovitega očeta; torej ga v zmislu §-a 1 vladne okrožnice z dne 1. sept. 1840 ni moči smatrati ubogim.

V pritožbi trdi A. E., zastopan po svojem očetu I. E., da je istinito revež, da nima premoženja in da ne zasluži več nego navadno dnino; to se sicer ne oporeka, pač pa se sklicuje odlok min. notr. stvari na jako ugodne gmotne razmere očetove, katere pa v pravdi sina zaradi oprostitve od kolkov in pristojbin ne morejo priti v poštev, ker ni zakona, po katerem bi bili zakoniti zastopniki mladoletnih obvezani plačevati take stroške.

Upravno sodišče pa tej pritožbi ni ugodilo, čeprav je res, da je ubožnim smatrati oni, ki od svojega posestva, od svoje glavnice ali od svojih dohodkov ne uživa višjega prihodka, nego znaša navadna dnina. Samo ob sebi je pa umevno, da velja to načelo samo za osebe, ki žive od dnine in ki ne uživajo drugih podpor, ne pa za otroke premožnih staršev, ki uživajo vso oskrbo v hiši roditeljev.

Mladoletnega A. E., nepremožnega sina bogatega očeta, torej v zmislu §-a 139 obč. drž. zak. ni moči smatrati za ubožca. Izdaja ubožnega lista sloni torej na neresničnih predpogojih ter so bila politična oblastva povsem upravičena, dotični ubožni list preklicati, kakor hitro se je dejansko stanje glede gmotnih in premoženskih razmer očetovih razjasnilo.

154. Stroški stranke in njenega pravnega zastopnika se v političnem postopanju ne morejo naložiti podlegli stranki. (O. 9. aprila 1885 št. 899. Z IX. št. 2495.)

Pritožbo dra. F. in po njem zastopane stranke, ker niso politična oblastva pripoznala povrnitve stroškov v pravdi zaradi odškodnine, povzročene po divjačini, je upravno sodišče zaradi neutemeljenosti zavrnilo:

Ni nikake določbe, da bi bila stranka upravičena, od nasprotne stranke zahtevati upravnim potom povrnitev stroškov, ki so nastali v dosego pravice, oziroma ki so nastali vsled pravnega zastopstva, osobito za izgubo časa, sestavo pravnih spisov in posredovanja.

Ministrska naredba z dne 3. julija 1854 št. 169 (§ 24) določuje samo povrnitev komisijskih in potnih stroškov uradnih organov, nikakor pa ne povrnitve stroškov zasebnih strank.

155. Ubožni procent od prostovoljne dražbe stoječega lesa, ki ga naj zdražitelj poseka, pripada ubožnemu zavodu one občine, kjer se je prostovoljna dražba vršila. (O. 12. oktobra 1887 št. 1778. Z XI. št. 3696.)

Po ministrski naredbi z dne 20. avg. 1855 št. 146 d. z. je merodajno za rešitev vprašanja, kateri občini da pripada ubožni procent od prostovoljne dražbe, to, ali je v prostovoljni dražbi stoječi predmet nepremičnina (zemljišče) ali premičnina. V prvem slučaju pripada ubožni procent ubožnemu zavodu občine, kjer zemljišče leži, v drugem, kjer se je prostovoljna dražba vršila.

V le-tem slučaju je bilo na prostovoljni dražbi 3500 stoječih dreves, katera ima zdražitelj prevzeti in posekati. Akoravno se je dražba vršila ob času, ko je drevje še v gozdu stalo in ima preiti to drevje v last zdražitelja šele po končani dražbi; vendar ni merodajno to za vprašanje, komu da naj pripade ubožni procent, ker je bil namen dražbe ta, da se dotično drevje z zemljišča odstrani in za samostojen objekt potom dražbe proda. V bistvu ni razločka, ako bi bila občina pred dražbo drevje posekala in dražbenim potom prodala, ali pa da zdražitelju prepusti, da drevje po dražbi sam poseka. Objekt dražbe so bili vsekakor le posekani hlodi, ne pa zemljišče.

Upravno sodišče je torej pritožbo občine proti odloku ministrstva notranjih stvari, ki je izreklo, da pripada ubožni procent oni občini, ki je dražbo zvršila, ne pa občini, kjer je drevje ob času dražbe stalo, iz navedenih razlogov zavrglo.

156. Ugotovljenje in iztirjanje stroškov zastopstva po odvetniku je v upravnem postopanju nedopustno. (O. 10. aprila 1889 št. 1356. Z XIII. št. 4625.)

Pritožbo judovske bogočastne občine v L. proti ministrstvu za bogočastje in uk, ki je odklonilo zahtevo za iztirjanje stroškov zastopstva po odvetniku upravnim potom, je upravno sodišče zaradi neutemeljenosti zavrnilo, uvaževaje, da ni nobenih splošnih zakonovih določb, po katerih bi se stroški zastopstva mogli izterjati.

V pritožbi navedeni zakoni z dne 18. aprila 1869 št. 44 d. z. in z dne 22. oktobra 1875 št. 367 d. z. ex 1876 o povrnitvi stroškov razprav pred državnim in pred upravnim sodiščem se ne smejo uporabljati na razprave pred upravnimi oblastvi, isto-tako se posebne določbe vodopravnega zakona glede stroškov advokatskega postopanja ne morejo raztegniti na splošno upravno zastopanje. Tudi §§ 3 in 5 ces. ukaza z dne 24. maja 1854 št. 96 ne govorita o stroških pravnega zastopstva.

157. Gospodar je obvezan, za oskrbo in lečitev obolelega posla skrbeti, ne glede na to, da je posel obolel pred vstopom v službo in ne glede na to, da je bil posel iz službe odpuščen tik pred vstopom v bolnišnico. (O. 8. aprila 1893 št. 1265. Z XVI. št. 7185.)

Iz uradnih spisov ni dokazano, da si je dekla Helena K. bolezen, vsled katere je morala iti v bolnico, iz lastne krivde prizadjala, da bi bil torej za gospodarja dan razlog, v zmislu poselskega reda deklo takoj iz službe odpustiti, marveč je iz izpovedi dekleta in iz potrdila županstva dokazano, da je bil vstop v bolnico posledica njene službe.

Če tudi je morebiti bilo stanje dekleta že pred vstopom v službo tako, da se jo je moralo kasneje oddati v bolnico, je vendar v zmislu §-a 20 poselskega reda gospodar obvezan, oskrbovalne stroške trpeti, ker je merodajen le tist trenutek, v katerem je nastala potreba zdravniške pomoči. Pritožnik H. K. torej radi tega, da je deklo tik pred vstopom v bolnico iz službe odpustil, in tudi ne radi tega, da je bila dotična že pred vstopom v službo v bolnem stanju, ne more zahtevati, da se ga oprosti od plačila v bolnici naraslih stroškov, in zato je upravno sodišče njegovo, proti odloku ministrstva notranjih stvari naperjeno pritožbo zavrnilo zaradi neutemeljenosti.

158: Vpis imena nezakonskega očeta v krstno knjigo v zmislu §-a 164 obč. drž. zak. ni zavisen od pritrdilne izjave matere. (O. 19. junija 1895 št. 3110 Z XIX, I št. 8752.)

J. D. je prijavil, da je oče nezakonske hčere F. K., ter je njeno sedaj pa že umrlo mater poročil in prosil, da se vpiše ta otrok za zakonskega na njegovo ime.

Namestništvo in ministrstvo notranjih stvari sta to zahtevo odbila iz razlogov, ker ni moči dobiti pritrilne izjave že umrle matere, a drugih dokazov političnim potom ni dobiti.

Pritožbi J. D. pa je upravno sodišče ugodilo in odloke političnih oblastev zaradi nezakonitosti iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Odloki sloné na napačni razlagi §-a 164 obč. drž. zak., ki popolnem dosledno predpisu §-a 163 le veleva, da sama izjava matere ne zadostuje v dokaz očetstva. Na kak način je ta dokaz dognati, določa § 163 obč. drž. zak., po katerem je onega smatrati očetom otroka, kateremu se to sodnim potom dokaže, ali kdor to tudi izvensodno pripoznava.

Dosledno temu predpisuje tudi dvorni dekret z dne 27. junija 1835 pol. zbirka zvezek 63, da je brez ovire dopustiti nezakonskemu očetu, da se ob krstu ali kasneje za očeta vpiše in sicer vpričo dušnega pastirja in ene priče; in iz tega je jasno, da navzočnost matere ali njena izjava sploh ni potrebna.

Pravilnost te razlage je izvajati tudi iz dejstva, da gre v prvi vrsti za pravice otroka, ki pa vendar ne morejo zavisne biti od poljubnosti matere.

Iz nasprotne razlage bi izviralo dosledno, da bi bilo otroku nemožno izvojevati svojih pravic napram očetu, ako ne more doprinesiti dotične izjave materine.

Ako se pa smatra — to je pač brez dvojbe — da je otroku sodna pot napram očetu odprta brez privolilne izjave materine, tedaj ni uvideti, zakaj bi bila v slovesni obliki pred župnikom in eno pričo podana izjava glede očetovstva manj vredna, nego od otroka izvojevana sodna odločba. (Konec prih.)

